

Motion till riksdagen

1988/89:N348

av Barbro Westerholm m.fl. (fp)

Export av alkohol och tobak

År 1977 enades Världshälsoorganisationens (WHO) medlemsstater om ett gemensamt mål för hälsoarbetet "Hälsa för alla år 2000". Delmål och strategier har sedan utarbetats och godkänts. Det innebär t.ex. att Europas länder som mål satt upp att minska såväl alkohol- som tobakskonsumtionen med 25 procent till år 2000.

Europa och inte minst de nordiska länderna har med sin långa erfarenhet av folkhälsoarbete och med sina rika tillgångar ett särskilt ansvar gentemot resten av världen som spjutspetsar och föredömen.

Export och etik

Sverige har internationellt ett gott rykte för sin hälso- och sjukvård och sin socialpolitik. Inte minst våra insatser mot alkohol- och tobaksbruk väcker uppmärksamhet och efterföljd. Den kritik som i enstaka fall förekommer torde vara av den art som alltid drabbar framsynta pionjärinsatser. Detta goda rykte sätts nu i allvarlig fara genom exportsatsningarna på alkohol och tobak. "Dubbelmoral" är ett ord som ligger mycket nära till hands när statliga monopolföretag, vilkas verksamhet här hemma kringgärdas med långtgående restriktioner, satsar på ökad försäljning utomlands.

Alkohol

Huvudmotivet för det svenska monopolsystemet för alkohol är att eliminera vinstintresset och förhindra hänsynslös marknadsföring i syfte att höja konsumtionen. Detta är en restriktion Vin & Spritcentralen skall följa i Sverige och borde åläggas också internationellt. Företagets ohämmade marknadsföring utomlands, främst av Absolut Vodka, kan inte försvaras. Det finns exempel på att Vin & Spritcentralen använder marknadsföringsmetoder som är förbjudna i Sverige, t.ex. gratis servering av Absolut Vodka på Tokyos gator.

Tobak

Motivet för att staten äger Svenska Tobaks AB (STA) är att staten bör ha kontroll över tobaksproduktionen och marknadsföringen av tobaksvaror. Men det måste i så fall handla om en hälsopolitiskt inriktad kontroll som reglerar bolagets agerande. Någon sådan kontroll är det idag inte fråga om. Det statsägda bolaget agerar f n precis som vilket privatägt, kommersiellt tobaksbolag som helst.

Detta blir särskilt allvarligt när STA nu satsar intensivt på internationell expansion. Idag exporterar man röktnobak, snus och/eller cigaretter till en rad länder, bl. a. i tredje världen. Enligt tidningen Affärsvärlden har STA följande strategi för s.k. rökfria tobaksprodukter: "För rökfria produkter väntar en stark ökning. Tobaksbolaget skall hålla sina positioner i Skandinavien, satsa på expansion i Nordamerika och bygga upp verksamheten i Västeuropa. Dessutom sonderas möjligheten att göra något i Sydostasien". Om Sverige menar allvar med sitt engagemang i WHO för att minska tobaksbruket i Sverige och världen, så kan man inte samtidigt motverka dessa strävanden genom att tillåta det statsägda bolaget att okontrollerat expandera internationellt. Staten måste därför se över STAs ställning och inriktning så att de bringas i överensstämmelse med de hälsopolitiska åtagandena.

Förslag

Vi anser att Sverige bör gå före när det gäller en sanering av handeln med alkohol och tobak och då främst den export som är riktad till u-länderna. Sverige borde avstå från export av varor som alkohol och tobak som kan medföra hälsorisker och i varje fall följa de marknadsföringsregler som vi ålagt oss här hemma i Sverige.

Även om Sverige skulle avstå från export av alkohol och tobak så kommer den internationella handeln med dessa varor att fortsätta. Sverige bör därför verka för internationella regler – etiska riktlinjer – för marknadsföring av alkohol och tobak i likhet med vad som gjorts av WHO för läkemedel och bröstmjölksersättning.

Hemställen

Mot bakgrund av vad som ovan sagts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige i WHO skall verka för internationella regler, innehållande etiska riktlinjer för marknadsföring av alkohol och tobak,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de sociala mål som riksdagen har fastlagt för den svenska alkoholpolitiken också bör tillämpas av Vin & Spritcentralen i samband med export,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det av staten ägda Svenska Tobaks AB bör bli föremål för översyn vad gäller ställning och inriktning med utgångspunkt från WHO:s hälsopolitiska åtagande.

Stockholm den 25 januari 1989

Barbro Westerholm (fp)

Anders Castberger (fp)

Hans Lindblad (fp)

Ingrid Ronne-Björkqvist (fp)